

AİT OLMA ÖLÇEĞİ'NİN PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİ*

*Kurtman ERSANLI***

*Melike KOÇYİĞİT****

ÖZET

Çoğu fizyolojik, psikolojik ve biyolojik kuram, insan gelişiminde sosyal ilişkilerin rolü ve ait olma duygusuyla ilgilenmektedir. Temel bir gereksinim olan ait olma, ruh sağlığının başlıca unsuru olarak kabul edilmektedir. Alanyazına katkıda bulunacağı düşünülerek bu temel gereksinimin düzeyini belirleyecek geçerli ve güvenilir likert tipi bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, öncelikle ait olma ihtiyacını açıklayan ve ait olmanın diğer ihtiyaçlarla olan ilişkisini betimleyen yurt içi ve yurt dışı kaynaklar taranmış ve bu bilgilere dayalı olarak kuramsal bir alt yapı oluşturulmuştur. Oluşturulan ölçek, Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde öğrenim gören (Açımlayıcı faktör analizi için N=375, doğrulayıcı faktör Analizi için N=698) öğrencilerden oluşan örnekleme uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği, Temel Bileşenler Analizi ile test edilmiş, Varimax döndürme tekniği kullanılmıştır. Yapı geçerliliği için, faktör özdeğeri 1, faktör yükü en az .40 olarak alınmıştır. Ait Olma Ölçeği'nde, elde edilen üç faktör (aile, arkadaş grubu, meslek) toplam varyansın %58'ini açıklamaktadır. Ölçeğin $p<0.01$ önem düzeyinde madde toplam puan korelasyonlarının .426 ile .751 arasında değiştiği görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi bulguları da elde edilen uyum indekslerinin üç boyutlu yapıyı doğruladığını göstermektedir. Güvenirlik analizi sonuçları aile, arkadaş grubu ve meslek faktörleri için sırasıyla .88, .89, .88'dir. Tüm ölçeğin Cronbach α değeri ise .90 bulunmuştur. Ait olma Ölçeği'nin psikometrik özellikleri, üniversite öğrencilerinin ait olma düzeyini belirlemede kullanılmak için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu desteklemiştir.

Anahtar Kelimeler: Ait Olma, Aidiyet duygusu, Üniversite Öğrencileri

PSYCHOMETRIC PROPERTIES OF THE BELONGING SCALE

ABSTRACT

Many physiological, psychological and biological theories is interested in the role of social relationships and sense of belonging in human development. As a basic human need, belonging is seen the

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Prof. Dr. OMÜ Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, El-mek: kersanli@omu.edu.tr

*** Arş. Gör. OMÜ Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, El-mek: melike.kocyigit@omu.edu.tr

primary universal issue of mental health. With the thought that will contribute to the literature a valid and reliable Likert type scale that will determine the level of these basic need was aimed to develop. For this purpose, first, domestic and foreign publications explaining the need to belong and the relationships between belonging and other needs were scanned and a theoretical background that based on this information has been constituted. The scale was applied on sample constituted of students ($N=375$ for Explaining Factor Analysis, $N=698$ for Confirmatory Factor Analysis) from the Ondokuz Mayıs University. Construct validity of the scale has been tested with principal components analysis and varimax rotation technique was used. For the construct validity, factors' eigenvalue was taken as >1.00 , factor load was taken as $.40$. Findings showed that the tree factor (Family, Friends Group, Occupation) of the Belonging Scale (BS) explained %58 of total variance. The study has shown that item-total score correlations ranged between ,426 and ,751 when the significance level is considered $p<.01$. Findings from confirmatory factor analysis showed that the goodness of fit indexes confirmed the three factor structure of the BS. In the reliability analysis, the Cronbach α -coefficient for tree factor (Family, Friends Group, Occupation) of the BS respectively was calculated as ,88, ,89, ,88. The Cronbach α -coefficient of all scale was calculated as ,90. The psychometric properties of the BS were found to be satisfactory and the BS may be used to assess the level of belonging of university students.

Key Words: Belonging, Sense Of Belonging, University Students

Giriş

Çoğu fizyolojik, psikolojik ve biyolojik kuram, insan gelişiminde sosyal ilişkilerin rolüyle ilgilenmektedir (Ryan & Deci, 2000). Sosyal olma eğilimi ve ihtiyacı ile dünyaya gelen, başkaları ile ilişki kurmaya muhtaç (Tezcan, 1985, s. 41) olan birey, günlük yaşamın bir gereği olarak diğer bireylerle sürekli etkileşim halindedir. Bireyin bu sosyal yapısı, içinde yer aldığı toplumla uyumlu ve sağlıklı bir etkileşim kurabilmesini gerektirmektedir (Göçener, 2010, s. 12). Kişilerarası ilişkiler ve bu ilişkilerin bir parçası olma hissi, önemli yakınlık geliştirmek ve iş yaşamını da içeren yaşamın diğer durumlarına uyum sağlamak için oldukça önemlidir (Shifron, 2010, s. 14).

Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar, kişinin toplumsallaşmasını zorunlu kılmaktadır (Tezcan, 1985, s. 37). Günümüzde insanlar için sadece var olabilmenin değil, aynı zamanda yaşam kalitesinin de önem kazanması, bireyin ihtiyaçlarının ne derece karşılandığını da önemli hale getirmiştir. Maslow'a göre genel olarak fizyolojik ihtiyaçları ve güvenlik ihtiyacı karşılandığında birey, başkaları ile yakın ilişkiler kurmak ve bir grupta yer almak istemektedir (Maslow, 1943; Boeree, 2006; Maslow, 1954). Bu anlamda, bireylerin öncelikli fizyolojik ihtiyaçlarının doyurulmasının ardından psikolojik ve üst düzey ihtiyaçlarının doyurulması, insanları daha verimli, daha mutlu ve huzurlu kılmakta (Deveci, 2007) aynı zamanda onun sağlıklı bir birey olmasını desteklemektedir.

Ait olma ihtiyacı pek çok kuram ve kuramcı tarafından temel bir gereksinim olarak açıklanmıştır. Hayatta kalmak için yakın ilişkiler kurmayı insan gelişiminin ön şartı olarak kabul eden Bowlby, gelişimde yakın duygusal bağların temel olduğunu, bireyin öncelikle aile ile bir ilişki kurmaya ihtiyaç duyduğunu öne sürmüştür (Ecke, Chope, & Emmelkaamp, 2006). Temel ihtiyaçları açıklayan bir diğer ihtiyaçlar hiyerarşisi olarak Alderfer tarafından geliştirilen (Gherman, 2012) ERG modelinde (Alderfer, 1969, Akt. Aytaç, 1997, s. 38) ilişki ihtiyacı, ait olmanın unsurlarından, sevgi ihtiyacını ve kişisel ilişkilerde insanın başka insanlarla düşünce ve

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/12 Fall 2013

duygularını paylaşma, saygı ve itibar ihtiyacını da kapsamaktadır. Benzer şekilde, gerçeklik terapisinin dayandığı beş temel gereksinimden biri de ait olmadır (Glasser, 1999, s. 38; Brown & Swenson, 2005; Corey, 2008; Wubbolding, 2000, Akt: Wubbolding vd. 2004). Glasser (1999, s. 41)'a göre sevmeye ve ait olma ihtiyacı kişiyi başkalarıyla ilgilenmeye götürmektedir. Dolayısıyla birey hayat boyunca kişinin bir arada bulunduğu arkadaşlar, aile üyeleri, dostlarla doyurucu ilişkiler içinde olma isteği yaşamaktadır (s.38). Hiçbir yakın ilişki içinde olmayan insanlar, daima yalnız ve mutsuzdurlar.

Özbelirleme kuramına göre ise sadece iyilik hali ve psikolojik gelişme için değil, ayrıca gelişimsel sürecin çeşitliliği için üç temel ihtiyaç vardır. Bu üç ihtiyaçtan ait olma duygusuna işaret eden "ilişkililik ihtiyacı", diğer bireylerle arasında bir bağ olduğunu ve diğer bireyler tarafından kabul edildiğini hissetmeyi ifade etmekte, benzer ilginin paylaşıldığı gerçek ya da sanal gruplara aitlik hissini vurgulamaktadır. Bireylerin sosyal ilişkilere güçlü bir ihtiyaç duyması ve bu ihtiyacın tamamlanması gerçeği, çok yaygın olarak bilinen ve genel olarak tartışılan insan doğasıyla ilgili fiziksel ve ruhsal sağlık ve iyilik hali için önkoşul olarak kabul edilmektedir. Birey bu ihtiyacı karşılayabilmek için diğer bireylerle sosyal bir ilişki ve doyurucu etkileşimler içinde bulunmak zorundadır (Bayraktar, 2007; Halmatov, 2007; Krapp, 2000; Ryan & Deci, 2000; Deci & Ryan, 2000).

Fromm'un öne sürdüğü, bireyin ilişki ihtiyacı ve köklülük ihtiyacı da ait olma ihtiyacı ile ilişkilidir. İlişki ihtiyacı, bireyin insan olmak uğruna doğayla sürdürdüğü beraberliğinden kopmuş olması gerçeğinden kaynaklanmaktadır. Fromm'a göre insan kendi ilişkilerini kendi kurmak zorundadır ve bu ilişkilerin en güçlüsü insanların birbirine duyabileceği yakınlıkla gerçekleşmektedir. Çünkü temel bağlar insana güvenlik sağlamaktadır. Köklülük ihtiyacı ise insanın kökenini aramasını, dünyanın tamamlayıcı bir parçası ve bir yere ait olduğunu hissetmeyi istemesini vurgulamaktadır. Öyle ki insan, yaşamı boyunca süreklilik ve kalıcılık duygusunu korumak için bir köke ait olma ihtiyacı duymaktadır. Kişi çocukken kendisini annesine ait hissederken, büyüme sürecinde annesinin yörüngesinden kurtularak dış dünya ile aktif ve yaratıcı şekilde ilişkiye girerek insanlarla dostça duygular yaşayarak bu ihtiyacı karşılamaktadır (Geçtan, 2002, s. 284-285; Feist, 1990; Yazgan-İnanç & Yerlikaya, 2012). Dünya ile kurulan her bağ bireyin güvenlik ve aitlik duygularını yeniden oluşturmada ve ona köklülük kazandırmaktadır.

Günlük hayatta birey bu temel ihtiyacını, evlenerek, aileye ve bir kariyere sahip olarak, bir topluluğun veya bir kulübe üye olarak karşılamaktadır (Boeree, 2006). Bireyin ruh sağlığının ve toplumsal huzurun başlıca faktörünün ait olma duygusu olduğunu vurgulayan Adler (Shifron, 2010) bireyin, yaşam döngüsünde aile, arkadaşlık ve iş arkadaşlığı olmak üzere üç önemli gruba ait olmasının birey ve toplum için hayati önem taşıdığını belirtmektedir. McMillan ve Chavis (1986)'e göre insanlar ancak bir topluma ait olduklarını, toplumu etkilediklerini ve ondan etkilendiklerini, toplumun ihtiyaçlarını karşıladığını, katılımı ödüllendirdiğini ve kendilerinin toplumla paylaştıkları bir duygusal bağa sahip olduklarını hissettiklerinde psikolojik toplum bilinci ortaya çıkmaktadır.

Hagerty, Lynch-Sauer, Patusky, Bouwsema & Collier (1992) ait olmayı, bireylerin kendilerinin tamamlayıcı bir parçası olduklarını hissettikleri bir sisteme veya çevreye kişisel olarak dahil olma deneyimi olarak tanımlamışlardır (s. 173). Ait olma duygusu "Değerli katılım ve uyma" olarak iki belirleyici özelliği ile tanımlanmış ve kavramsallaştırılmıştır. Değerli katılım, kendini değerli, istenen ve kabul edilen hissetme deneyimi iken uyma ise bireyin özelliklerinin çevre veya sistemle birlikte olduğu algısını kapsamaktadır (Hagerty & Patusky, 1995). Baumeister & Leary (1995, s. 497) ise insanların en temelde kalıcı, pozitif ve önemli kişilerarası ilişkilerin minimum düzeyde de olsa oluşturmak ve sürdürmek için yaygın bir dürtüye sahip olduğunu öne sürmüştür. Bu dürtüyü doymak ise; başkaları ile sürekli ve etkili tatmin edici ilişkilere olan ihtiyaç ve bu ilişkilerin her iki tarafın iyiliği için sınırlı bir süre içinde durağan ve devamlı duygusal ilgi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 12 Fall 2013

çerçevesinde yer almasına bağlıdır. Hagerty ve arkadaşları (1992)'na göre ait olmanın öncülleri “dahil olma/katılım için enerji”, “anamlı dahil olma için potansiyel ve arzu”, “paylaşılan ve tamamlayan özellikler için potansiyel”dir (s.174). Bununla birlikte ait olma duygusunun kazanımları “(1) psikolojik, sosyolojik, fiziksel ve spritüel dahil olma; (2) bu dahil olmaya anlamlı bir katkı; (3) duygusal ve davranışsal tepkilere bir temel oluşturma ve güçlendirme” olarak üç grupta toplanmaktadır (s.174).

Aynı zamanda ait olma duygusu, psikolojik ve fiziksel iyilik hali için kritik bir özellik olarak da görülmektedir (Hagerty & Patusky, 1995). Genel iyilik hali ve mutluluğun yakın ilişkilere sahip olmaya dayandığı, bunun bir sonucu olarak güçlü bağlara sahip kişilerin, daha mutlu, sağlıklı oldukları ve günlük streslerle daha kolay başa çıkabildikleri bilinmektedir (Baumeister & Leary, 1995). Aidiyet duygusu bireyde; bir gruba ait olma, birbirleri için önemli olma, paylaşılmış bir amaç ve birlikteliğin getirdiği gereksinimlerin karşılanması gibi durumlarda işlev görmekte olduğu gibi yabancılaşma ve sosyal izolasyonun neden olabileceği olası acı ve yalnızlık yaşantıları için koruyucu bir işleve de sahiptir (Hagerty vd, 1992).

Temel bir gereksinim olarak kabul edilen ait olma duygusunun eksikliği de çeşitli yoksunluklar ortaya çıkarmakta ve bir çeşit sağlıksız etkiye sebep olmaktadır. Anksiyete, depresyon, yalnızlık, ilişki problemleri ve buna benzer duygusal problemler, bireylerin ait olma ihtiyaçlarını karşılamadaki başarısızlıklarından kaynaklanmaktadır. Bunun ötesinde, bireyin ait olma ihtiyacı karşılanmadığında, nevrotik, uyumsuz ve yıkıcı davranışlar ya ilişki kurmak ve sürdürmek için çaresiz girişimlere yansımakta ya da hayal kırıklığı ve amaçsızlığa sapmaktadır. Öyle ki, yeme bozukluğundan intihara kadar davranışsal birçok patoloji, ait olma duygusundan yoksun kişilerde yaygın olarak görülmektedir (Baumeister & Leary, 1995). McMillan ve Chavis'e (1986) göre, aidiyet duygusunu kaybettiğinde, birey kendini güvensiz hissetmekte; bunun yanı sıra sosyal soyutlanma, yalnızlık ve yabancılaşma gibi rahatsız edici duyguları yaşayabilmektedir (Ferguson, 2010). Benzer olarak Cherry (T.Y.) de yalnızlık, kaygı ve depresyon gibi problemlerden kaçınmak için bireylerin, diğerleri tarafından sevildiğini ve kabul edildiğini hissetmesinin önemini vurgulamıştır.

Ferguson (2010)'un bireyin iyilik hali ile toplumun iyilik halinin ilişkili olduğu düşüncesinden hareketle toplumdaki herkes ait olduğunu hissettiğinde genel ruh sağlığının iyileştiği düşünülmektedir. Çünkü ait olduğunu hissettiğinde, birey kendini güvende hissetmekte, önemli ve anlamlı olduğunun farkına vararak; psikososyal anlamda var olmaktadır. Dolayısıyla, ait olma duygusu, bireyin bütünü etkili bir parçası olduğunu hissetmesi için oldukça önemlidir ve ait olma ihtiyacının doyum bulması bireyin yaşam uyumunu ve beklentilerini etkilemektedir. Bununla birlikte, ait olma duygusundan yoksunluk ile intihar arasındaki ilişkiyi vurgulayan Durkheim (1992)'in, intihar teorisinde sözünü ettiği bencil intihara, bireyin genel toplumsal birimle yeterince bütünleşmediği toplumlarda, kolektivitelerde veya gruplarda rastlanmaktadır. Bu bütünleşme eksikliği bireyler arasında anlamsızlık duygusuna yol açmaktadır.

Ait olma duygusunun varlığı kadar bu duygunun nasıl doyurulduğu önemlidir. Özellikle ergenlik döneminde birey, toplum tarafından kabul edilen alanlarda ve kabul edilen şekillerde bir sosyal grubun parçası olamazsa, bu gereksinimi farklı grup ve ortamlarda doyurma ihtiyacında olmaktadır (Duru, 2007). Gruba dahil olma arzusuyla bireyler, oldukça riskli istenmeyen davranış kalıplarını bile benimseyebilmektedir.

Ait olma duygusunun sağlıklı yaşanması açısından üniversite öğrencileri de kritik bir dönemdedir. Ergenliğin sonu ve genç yetişkinliğin başlangıcı olarak kabul edilebilen bu dönemde, yetişkinliğe hazırlandığı düşünülen üniversite öğrencileri ergenlik dönemiyle birlikte başlayan kimlik, buna bağlı olarak statü ve bağlılık, aidiyet ve yüksek benlik ihtiyaçlarını doyurmaya çalıştıkları (Kuşat, 2003), bunun yanı sıra mesleki kararlar vermeyi ve yeni sosyal çevrelerini

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/12 Fall 2013

içeren bir uyum sürecine girmektedir. Sağlıklı bir bireyin, bu sürece uyum sağlaması, mevcut durumuna ilişkin aidiyet duygusu geliştirebilmesi beklenmektedir.

Lise eğitimlerinden sonra devam etmek istedikleri yükseköğretime başlayan üniversite öğrencileri için, aileden fiziksel, bilişsel ve duygusal anlamda ayrılmaya başladıkları, arkadaş grubunun öneminin arttığı bu dönem mesleğe hazırlanmayı da içermektedir. Öğrencilerin bu dönemde verdikleri mesleki kararlar öğrencilerin yaşam biçimini, iş ve meslek alanını da önemli ölçüde etkilemektedir (Çakır, 2004). Dolayısıyla arkadaş grubu ve aileye ilişkin hissettikleri aidiyet duygusunun yanısıra seçtiği mesleğin bir parçası olduğunu ne derece hissettiği de üniversite öğrencileri için oldukça önemlidir.

Bireyin ait olma ihtiyacının ne derece karşılandığı, bu ihtiyacın nasıl karşılandığıyla da ilişkilidir. Bireyin iyilik halinin devamı için, ait olma hissi ihtiyacını sağlıklı yollarla karşılaması gerekmektedir. Bireyin ait olma ihtiyacını karşılamak için etkili bir yöntem kullanmasının desteklenmesi için ait olma düzeyinin belirlenmesi önemlidir. Bireyin iyilik halinin sağlanması ve korunmasının amaçlandığı psikolojik danışma hizmetlerinde, bireylerin ait olma duygusunu ne düzeyde yaşadıkları, bu temel gereksinimlerinin ne düzeyde karşılandığının bilinmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Ait olma düzeyinin belirlenmesini, bireye ait olma gereksinimini karşılamak için etkili yöntemler belirlemesi açısından da destekleyici olacaktır.

Tüm bu açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda, kişisel gelişim ve gerçekleştirmeye doğru yardım verebilmek için bireyin ait olma düzeyini ölçmek için bir ölçeğe ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışmada, Hagerty & Patusky, (1995)'nin geliştirdiği ait olma ölçeğinden farklı boyutlar içermesi amacıyla bireyin ait olma düzeyini ölçebilecek ve aynı zamanda kültürümüze uygun bir ölçeğin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada, bireyin ait olma düzeyini ölçebilecek, kültürümüze uygun bir ölçeğin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İktisadi-İdari Bilimler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Ziraat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler olarak belirlenmiştir. Çalışmanın örneklemini ise, açıklayıcı faktör analizi için Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi'nde öğrenim gören 375 (203 kız, 172 erkek) öğrenci, doğrulayıcı faktör analizi için Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İktisadi-İdari Bilimler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Ziraat Fakültesi'nde öğrenim gören 698 (448 kız, 250 erkek) öğrenci oluşturmaktadır. Ölçek geliştirme aşamasında çalışma gruplarının oluşturulmasında, her tabakanın genelde tüm evren içindeki oranına göre örnekleme temsil edildiği kota örnekleme yöntemi kullanılmış (Balcı, 2010), evren ve örneklem bilgileri aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Açıklayıcı Faktör Analizi İçin Örneklem

Fakülte	Öğrenci Sayısı	Oran	n
Eğitim Fakültesi	7545	0,44	164
Fen-Edebiyat Fakültesi	4997	0,29	108
Müh. Fakültesi	4774	0,27	103
Toplam Öğrenci Sayısı (N)	17316	1	
n	375		375

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 12 Fall 2013

Tablo 2. Doğrulayıcı Faktör Analizi İçin Örneklem

	Öğrenci Sayısı	Oran	n
Eğitim Fakültesi	7545	0,34	235
Fen-Edebiyat Fakültesi	4997	0,22	156
İİB Fakültesi	1150	0,05	36
İlahiyat Fakültesi	1716	0,08	53
Müh. Fakültesi	4774	0,21	149
Spor Bilimleri Fakültesi	888	0,04	28
Ziraat Fakültesi	1360	0,06	41
Toplam Öğrenci Sayısı (N)	22430	1	
n	698		698

İşlem Yolu

Ait Olma Ölçeği (AOÖ)'nin Geliştirilmesi

Ölçek geliştirme sürecinde öncelikle, ölçülmek istenen psikolojik yapıyla ilgili kapsamlı bir literatür taraması yapılmış, tezler ve akademik veri tabanlarından ulaşılabilen ilgili yayımlar incelenerek bir tanım oluşturulmuştur. Tanım ve örnek ölçek maddelerinden oluşan bir form ile OMÜ Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'ndeki 6 öğretim üyesinden örnek madde yazmaları istenmiştir. Bununla birlikte OMÜ Eğitim Fakültesi, PDR bölümü 4. sınıfta öğrenim gören 40 öğrenciden, yine bir tanım ve açıklamanın yer aldığı kompozisyon formunu doldurmaları istenmiştir. Öğrencilerin yazdıkları kompozisyonlardan çıkarılan, öğretim üyelerinin önerdikleri ve literatür taraması sonucu oluşturulan ifadelerden bir madde havuzu oluşturulmuştur.

Ölçeğin kapsam geçerliliğinin sağlanmasına yönelik olarak, ilk aşamada 107 madde içeren bir madde havuzu incelenerek, hedeflenen yapıyı ölçmeyeceği düşünülen maddeler elenmiş, madde sayısı 75'e düşürülmüştür. Kapsam geçerliliğini test etmede kullanılan mantıksal yollardan biri olarak uzman görüşüne başvurulması amacıyla (Büyüköztürk, 2011) hazırlanan taslak maddelerin yer aldığı uzman görüşü formu, OMÜ Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nden 10, Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü'nden 1, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nden 1 olmak üzere toplam 12 alan uzmanının görüşlerine sunulmuştur. Görüşler doğrultusunda, bazı maddeler üzerinde değişiklik yapılmış ve her bir madde için elde edilen Kapsam Geçerliliği Oranı (KGO) değerleri için istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$) minimum değer olan 0.56'dan (Veneziano, Hooper; 1997; Akt. Yurdugül, 2008) düşük 36 madde elenmiştir. Kalan 39 madde, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Programı'nda 4. Sınıfta öğrenim gören (daha önce kompozisyon yazmamış olan) 5 kız, 5 erkek toplam 10 öğrencinin görüşüne sunulmuştur. Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda gözden geçirilen ve deneme uygulamasına uygun görülen 27 madde belirlenmiştir. Pilot uygulama sonucu ölçekte yer alan maddeler 1-5 puan arasında sayısallaştırılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Uygulama sonucu elde edilen veriler bu programa girildikten sonra, veri girişinde yanlışlık yapıp yapılmadığı kontrol edilmiş ve maddelerin 1,00 ile 5,00 arasında değişen minimum ve maksimum değerleri Descriptive Statistics (Betimsel İstatistik) tablosunda gözlenmiştir. Verilerin analizi için SPSS 17.00 programı kullanılmıştır. Ölçeği yapı geçerliliğinin sağlanması amacıyla, açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi için gerçekleştirilen iki uygulamadan elde edilen verilerin analizi sonucunda ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik bilgileri belirlenmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/12 Fall 2013

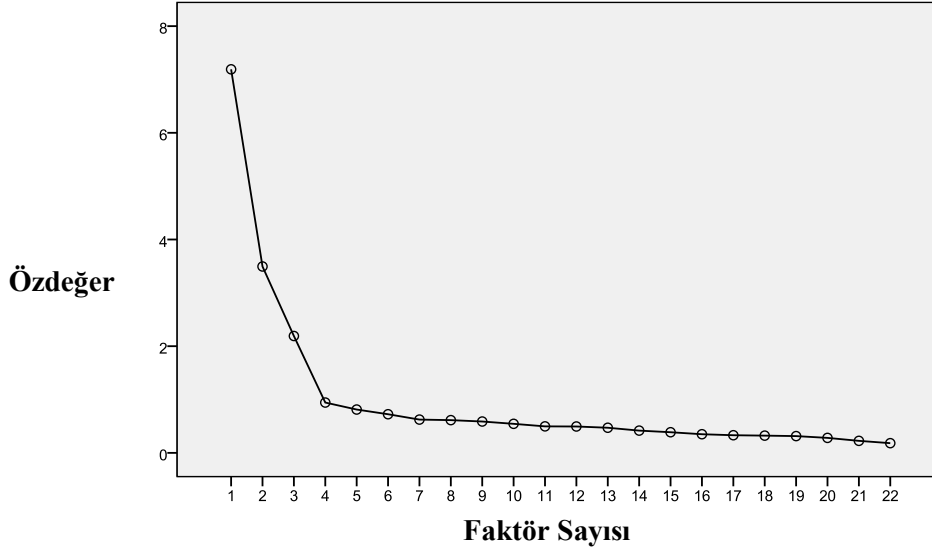
Bulgular

a) Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Ölçeğin ilk uygulamadan elde edilen verilerinin faktör analizi için uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi ile incelenmiştir. KMO değeri .910 olarak bulunmuş, Barlett Sphericity testinin anlamlı olduğu [$\chi^2= 4230,207$ $df= 231$ $p<.001$] saptanmış ve verilerin analize uygun olduğu kanıtlanmıştır (Büyüköztürk, 2011; Kalaycı, 2010).

375 öğrencinin verdiği cevaplar üzerinde yapılan açımlayıcı faktör analizinde (AFA), faktörleştirme “Temel Bileşenler Analizi” Varimax döndürme tekniği ile yapılmıştır. Analizde, her bir faktörün öz değerinin en az 1 olması, her bir faktördeki maddelerin faktör yüklerinin en az .40 değerine sahip olması dikkate alınmıştır. Ölçeğin uygulandığı kişi sayısı en az 200 olduğunda arasında bu değer kullanılması tavsiye edilmektedir (Kim-Yin, 2004; Akt. Şencan, 2005). Faktörleştirme sonucunda Rotated Factor Matrix tablosunda yer alan, yük değeri .40'ın altında ve birden fazla faktörde aldıkları yük değerleri farkı .10 ve altında olan toplam 5 madde ölçekten çıkarılmıştır. Son analiz sonucunda maddelerin faktör yüklerinin 3 faktörde toplandığı görülmüştür.

Şekil 1.AOÖ'ye İlişkin Özdeğerler Grafiği

Özdeğer grafiğinde görüldüğü üzere birinci faktörden sonra yüksek ivmeli bir düşüş görülmektedir. Üçüncü faktörden sonra ise öncekine oranla daha az olmakla birlikte bir düşüş gözlemlendiği için ölçeğin üç faktör içerdiğine karar verilmiştir. Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) sonucunda 3 faktörde toplanan maddelerin faktör yük değerleri ve madde- toplam puan korelasyonları aşağıda verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 12 Fall 2013

Tablo 3. Maddelerin Faktör Yükleri ve Madde Toplam Puan Korelasyonları

	Faktörler			Madde- Toplam Puan Korelasyonu
	1	2	3	
md9	,850			.751
md4	,840			.674
md6	,811			.683
md12	,793			.666
md25	,758			.674
md14	,737			.595
md22	,723			.664
md2	,598			.538
md17	,524			.470
md16		,816		.639
md3		,788		.578
md8		,785		.591
md1		,740		.434
md23		,670		.571
md11		,645		.531
md26		,579		.520
md21			,792	.464
md10			,789	.451
md19			,775	.515
md27			,744	.457
md24			,708	.426
md7			,706	.481

Analiz öncesinde öngörüldüğü üzere, birinci faktör “Meslek”, ikinci faktör “ Arkadaş grubu” üçüncü faktör ise “Aile” olarak adlandırılmıştır. Her bir faktörün açıklanan varyansa katkısı Tablo 4’te verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/12 Fall 2013

Tablo 4: AFA Sonucu Maddelerin Faktörlere Dağılımları, Faktörlerin Açıkladıkları Varyanslar

Faktör Numarası	Madde Numaraları	Faktörün Adı	Açıklanan Varyans
1	2,4,6,9,12,14,17,22,25	Meslek	%32,68
2	1,3,8,11,16,23,26	Arkadaş Grubu	%15,88
3	7,10,19,21,24,27	Aile	%9,95
Açıklanan Toplam Varyans			%58,53

b) Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Açımlayıcı faktör analizinde ortaya çıkan bu üç faktörlü yapı Lisrel 8.5 programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yöntemi ile test edilmiştir. 22 maddeden oluşan 3 faktörlü AOO'nin model sınamasında uygulanan DFA için 698 kişilik bir grup üzerinde ikinci çalışma grubundan elde edilen veriler kullanılmıştır.

Gözlenen verinin üç boyutlu modele ne oranda uyum sağladığını belirlemek amacıyla Lisrel ile yapılan doğrulayıcı faktör analizinde, modelin, kabul edilebilir bir uyum iyiliğine sahip olup olmadığı uyum iyiliği istatistikleri ile değerlendirilmiştir. Yapısal Eşitlik Modelleri (YEM) alanında kullanılan çok sayıda uyum indeksinden en yaygın olarak kullanılan Uyum indekslerinden, GFI, AGFI, CFI, NNFI için ideal puanın .90'dan büyük, RMR değerinin .05'den; RMSEA değerinin ise .08'den küçük olması gerekmektedir. RMSEA, RMR, sRMR değerleri .05'ten küçükse mükemmel uyuma, .05-.08 arasında ise iyi uyuma, .08-.10 arasında ise zayıf uyuma karşılık gelmektedir. GFI, AGFI, NNFI, CFI değerleri ise .95 ve üzerinde ise mükemmel uyuma, .90-.95 arasında ise iyi uyuma karşılık gelmektedir (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2012).

22 madde üzerinde yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda hata varyanslarının yüksek, istatistiksel anlamlılık (t) değerinin düşük olduğu madde olmadığı görülmüştür. DFA'ya ilişkin uyum indeks değerleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 5: DFA Sonucunda Elde Edilen Uyum İndeksleri

Uyum İndeksi	Ölçüm Değeri	Uyum İndeksi	Ölçüm Değeri
X^2/ sd	655.64/206=3.17	RMR	.047
RMSEA	.056	sRMR	.043
AGFI	.90	NNFI	.95
GFI	.92	CFI	.95

Tablo 5'te görüldüğü üzere, $X^2 = 237.56$. $X^2/ sd = 3.17$ oranı 3'ün biraz üzerinde çıkmıştır. X^2/ sd oranının büyük örneklemelerde 3 ile 5 arasında olması iyi uyuma karşılık gelmektedir (Kline, 2005: 136, Akt. Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2012). RMSEA değeri .056 düzeyinde bir uyum indeksi göstermektedir. Bu uyum düzeyi .08'ten düşük olduğu için iyi bir uyuma işaret

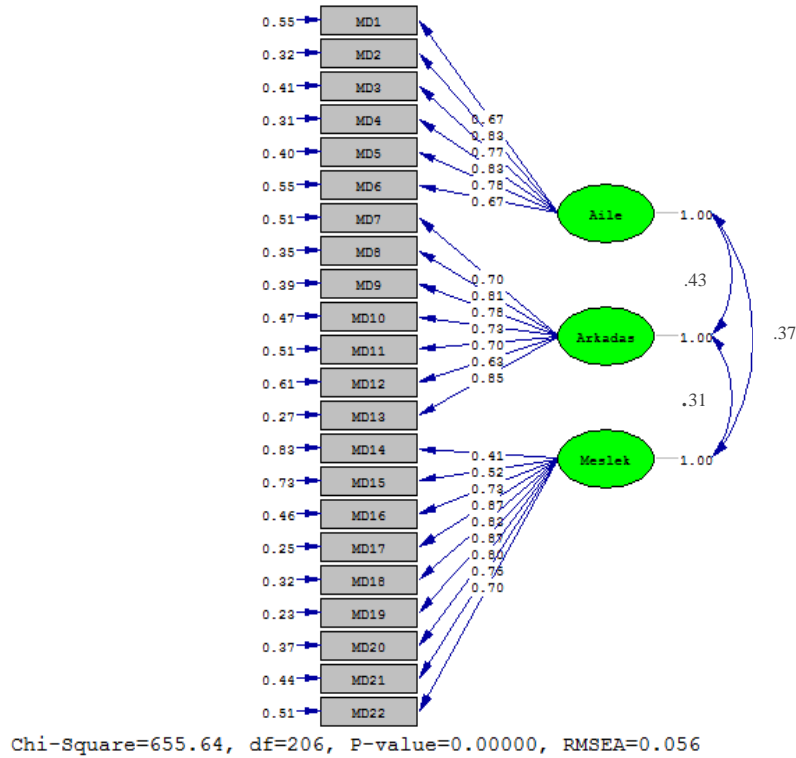
Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 12 Fall 2013

etmektedir. RMR uyum indeksi .047 uyuma, standardize edilmiş RMR uyum indeksi ise .043 ile mükemmel uyuma karşılık gelmektedir. GFI ve AGFI incelendiğinde GFI=.90, AGFI=.92 olduğu görülmektedir. Bu, GFI'nın ve AGFI'nın iyi bir uyuma işaret ettiğinin göstergesidir. NNFI uyum indeksinin .95, CFI uyum indeksinin .95 ile mükemmel bir uyum gösterdiği şeklinde değerlendirilebilir.

Açıklanan uyum indeksleri doğrultusunda, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda üç faktörlü ölçeğin yapısının kabul edilebilir ve geçerli sonuçlar verdiği görülmektedir. Bu değerlerin istatistiksel olarak anlamlı olması ve faktör yük değerlerinin yüksek olması nedeniyle ölçeğin yapı geçerliğine sahip olduğu söylenebilir. Aşağıda doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen yol şeması gösterilmektedir.

Şekil 2: Ait Olma Ölçeği'nin Yol Şeması

Yol şemasında da görüldüğü gibi tüm maddelerin faktör yükleri .4' ten büyüktür ve üç faktörlü yapıyla iyi bir uyum göstermektedir. Lisrel analizi sonucunda faktörlerin birbirleriyle korelasyonu incelendiğinde “arkadaş grubu” ile “aile” faktörleri arasında .43, “arkadaş grubu” ile “meslek” faktörleri arasında .31, “aile” ve “meslek” faktörleri arasında ise .37 olduğu görülmüştür ($p < .01$).

Ölçek formu, “Hiç Katılmıyorum” ile “Tamamen Katılıyorum” arasında 1'den 5'e kadar derecelendirilen beşli likert tipindedir. Ölçek maddeleri sayısal olarak 1-5 arasında değiştiğinden, düzeyleri belirlemede 1.33 ($5-1=4/3= 1.33$) birimlik kesitler dikkate alınmıştır. Aşağıdaki tabloda her bir faktör için, düşük, orta ve yüksek olarak belirlenen puan aralıkları gösterilmektedir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/12 Fall 2013

Tablo.6 AOÖ İçin Puan Aralıkları

Düzy	Aile	Arkadaş Grubu	Meslek
Düşük	6-14	7-16	9-21
Orta	15-22	17-25	22-33
Yüksek	23-30	26-35	34-45

c) Ait Olma Ölçeği (AOÖ)'nin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Bu çalışmada AOÖ'nün güvenirliliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Güvenirlik çalışması hem 375 kişilik ilk çalışma grubunun, hem de 698 kişilik çalışma grubunun üzerinde yapılmıştır.

375 katılımcıdan elde edilen veriler üzerinde yapılan analize göre, ölçeğin iç tutarlık katsayısı $\alpha=.89$ bulunmuştur. 698 kişilik örneklem üzerinde yapılan güvenirlik analizinde ise Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı $\alpha=.90$ bulunmuştur. Faktörlere göre güvenirlik değerleri ise aile, arkadaş grubu ve meslek faktörleri için sırasıyla .88, .89, .88'dir. Bu sonuçlar, ölçeğin yüksek derecede güvenirliliğe sahip olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2010).

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin ait olma düzeylerini belirlemeye yardımcı olacak bir ölçek geliştirme amaçlanmıştır. Bu doğrultuda ölçek geliştirme basamaklarına uygun olarak kapsam geçerliliği ve yapı geçerliliği çalışmaları gerçekleştirilmiş, açıklayıcı faktör analizi için 375, doğrulayıcı faktör analizi için 698 öğrenciden elde edilen verilerle ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik bilgileri belirlenmiştir. Açıklayıcı faktör analizi sonuçları, ölçeğin üç faktörlü yapısını göstermiştir. 1.Faktörün açıklanan toplam varyansa katkısı %36.22, 2. Faktörün %9.479, 3.faktörün ise %8.262'tir. Birinci faktörde toplanan dokuz maddeye "meslek", ikinci faktörde toplanan yedi maddeye "arkadaş grubu", üçüncü faktörde toplanan altı maddeye "aile" başlıkları verilmiştir. Üç faktörden oluşan 22 maddelik ölçeğin açıkladığı toplam varyans %58.525'tir. Üç faktörlü ölçek yapısının farklı örneklemde de benzer sonuçları gösterip göstermediği doğrulayıcı faktör analizi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen uyum indeksleri doğrultusunda, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda üç faktörlü ölçeğin yapısının kabul edilebilir ve geçerli sonuçlar verdiği görülmektedir. Değerlerin istatistiksel olarak anlamlı olması ve hata varyanslarının düşük, faktör yük değerlerinin yüksek olması nedeniyle ölçeğin yapı geçerliğine sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Gerekli geçerlilik ve güvenirlik analizleri sonucunda elde edilen Ait Olma Ölçeği'nden alınabilecek en düşük puan 22, en yüksek puan 110'tir. Faktörler bazında alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar sırasıyla, 1. Faktör için 9-45, 2. Faktör için 7-35, 3. Faktör için 6-30'dur. Tüm bu sonuçlar ışığında, Ait Olma Ölçeği, üniversite öğrencilerinin ait olma düzeylerini belirlemek amacıyla kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir ölçektir.

Ait Olma Ölçeği'nin ergen ve diğer yetişkin örneklemelerinde geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yapılmaması araştırmanın bir sınırlılığı olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle ileride yapılacak çalışmalarda ölçeğin, ergen ve diğer yetişkin örneklemelerinde de geçerlik ve güvenirliliğinin test edilmesini önerilmektedir.

KAYNAKÇA

AYTAÇ, S. (1997). *Çalışma Yaşamında Kariyer Yönetimi, Planlaması, Geliştirilmesi, Sorunlar*. İstanbul: Epsilon.

- BALCI, A. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler* (8.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- BAUMEİSTER, R., & LEARY, M. (1995). The Need To Belong: Desire for Interpersonal Attachments As a Fundamental Human Motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529.
- BAY, E., HAGERTY, B. M., WILLIAMS, R. A., KIRSCH, N., & GILLESPIE, B. (2002). Chronic Stress, Sense of Belonging, and Depression Among Survivors of Traumatic Brain Injury. *Journal Of Nursing Scholarship*, 34(3), 221-226.
- BAYRAKTAR, G. (2007). *Güreşçilerin Psikolojik İhtiyaçları İle Atılabilirlik Düzeylerinin Bireysel Başarılarına Etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara.
- BOEREE, C. G. (2006). Abraham Maslow. *Personality Theories* (s. 1-11).
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analiz El Kitabı* (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- CHERRY, K. (T.Y.). *Maslow's Needs Hierarchy-Social Needs*. 23 Şubat 2013 tarihinde psychology.about.com: http://psychology.about.com/od/theoriesofpersonality/ss/maslows-needs-hierarchy_4.htm adresinden alındı
- ÇAKIR, M. A. (2004). Mesleki Karar Envanterinin Geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 1-14.
- ÇOKLUK, Ö., ŞEKERCİOĞLU, G., & BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- DECI, E. L., & RYAN, R. M. (2000). The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and The Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
- DEVECİ, H. (2007). *Öğretmenlerin Psikolojik İhtiyaçlarına İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- DURKHEİM, E. (1992). *İntihar*. (Ö. Ozankaya, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi.
- DURU, E. (2007). Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin Türk Kültürüne Uyarlanması. *Eurasian Journal of Educational Research*, (26), 85-94.
- ECKE, Y. V., CHOPE, R. C. & EMMELKAAMP, P. M. (2006). Bowlby and Bowen: Attachment Theory. *Counselling and Clinical Psychology Journal*, 3(2).81-108
- FEİST, J. (1990). *Theories Of Personality* (2nd Edition). Harcourt College Publishers
- FERGUSON, E. D. (2010). Adler's Innovative Contributions Regarding the Need to Belong. *The Journal of Individual Psychology*, 66(1).1-7
- GEÇTAN, E. (2002). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul.
- GHERMAN, C. M. (2012). Maslow Pyramid – Possible Interpretation. *International Journal Of Learning & Development*, 2(1).581-592
- GLASSER, W. (1999). *Kişisel Özgürlüğün Psikolojisi Seçim Teorisi*. İstanbul: Hayat
- GÖÇENER, D. (2010). *Üniversite Öğrencilerinin Güvenli Bağlanma Düzeyleri İle Kişilerarası İlişki Tarzları Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi , Ankara Üniversitesi, Psikoloji Anabilimdalı, Ankara.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/12 Fall 2013

- HAGERTY, B., LYNCH-SAUER, J., PATUSKY, K., BOUWSEMA, M., & COLLIER, P. (1992). Sense of Belonging: A vital mental health concept. *Archives*, (6), 172-177.
- HAGERTY, B., & PATUSKY, K. (1995). Developing A Measure Of Sense Of Belonging. *Nursing Research*, (44), 9-13.
- HALMATOV, S. (2007). *Türkiye'de Eğitim Görmekte Olan Yabancı Uyruklu Öğrenciler İle TC Uyruklu Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Yüksek lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, Konya.
- KALAYCI, Ş. (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri* (5. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- KRAPP, A. (2005). Basic Needs and The Development Of Interest And Intrinsic Motivational Orientations. *Learning And Instruction*, (15), 381-395.
- KUŞAT, A. (2003). Bir Değerler Sistemi Olarak "Kimlik" Duygusu ve Atatürk. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 15* (2), 45-61.
- MASLOW, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*(50), 370-396.
- MASLOW, A. H. (1954). *Motivation and Personality*. Harper&Row.
- MCMILLAN, D. W., & CHAVIS, D. M. (1986). Sense of Community: A Definition and Theory. *Journal of Community Psychology*, (14), 6-23.
- RYAN, R. M., & DECI, E. L. (2000). Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development and Well Being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
- SHIFRON, R. (2010). Adler's Need to Belong: Mental Health. *The Journal of Individual Psychology*, 66(1).
- ŞENCAN, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlik ve Geçerlik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- TEZCAN, M. (1985). *Eğitim Sosyolojisi* (4. baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No : 150.
- YAZGAN-İNANÇ, B., & YERLİKAYA, E. E. (2012). *Kişilik Kuramları* (6. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- YURDUGÜL, H. (2008). Cronbach Alfa Katsayısı İçin Minimum Örneklem Genişliği: Monte-Carlo Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*(35), 397-405.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 12 Fall 2013

Ek1. Ait Olma Ölçeği*

		Hiç katılmıyorum			Tamamen katılıyorum	
		1	2	3	4	5
1.	İhtiyaç duyduğumda bana destek olacak çok arkadaşım var.					
2.	Kendimi, eğitimini aldığım mesleğe ait hissetmiyorum.					
5.	Gerektiğinde ailemin bana destek olacağını biliyorum.					
6.	Eğitimini aldığım mesleğin bir parçası olacağıma inanıyorum.					
8.	Eğitimini aldığım mesleği yapmak için sabırsızlanıyorum.					
9.	Ailemle aramızda bana huzur veren bir bağ var.					
10.	Arkadaş grubumda aranan birisiyim.					
12.	Kendimi ailemin yanında güvende hissedirim.					
13.	Arkadaş grubum beni mutlu ediyor.					
16.	Eğitimini aldığım mesleğe yönelik etkinliklere katılmaktan hoşlanırım.					
17.	Ailemin beni önemseydiğini hissediyorum.					
21.	Arkadaş grubumdakilerle yabancı gibiyiz.					
22.	Fırsatım olsa, gelecekte, eğitimini aldığım mesleği yapmak istemem.					

*Ölçeğin maddeleri eksik verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/12 Fall 2013

